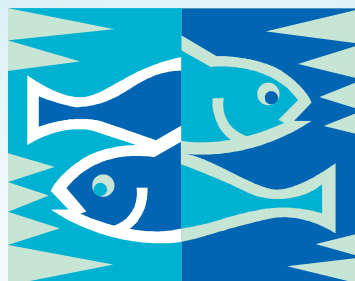

Огляд Нового Заповіту

Ісус — живий Господь

Вивчення Книги Дій

*І Слово сталося тілом, і перебувало між нами,
повне благодаті та правди, і ми бачили славу Його,
славу як Однородженого від Отця.*

Івана 1:14

6

ПЛВЦ

Зміст

Ісус — продовження історії	3
I. Початкове спостереження.....	4
II. Поглиблене вивчення Книги Дій	4
Підсумок.....	7
Книга Дій — продовження Євангелії.....	11
I. Історичне тло.....	12
II. Особливі акценти	15
III. Ісус — Живий Господь	16
Підсумок.....	23
Завершення курсу.....	24
Додаток. Поглянемо на книгу Дій	29

Ісус — продовження історії

План уроку

- I. Початкове спостереження
- II. Поглиблене вивчення Книги Дій
- Підсумок

Цілі уроку

До кінця цього уроку ви повинні:

1. Уміти намалювати приблизну мапу біблійних земель.
2. Бути готовим викласти план Книги Дій на основі вірша Дії 1:8.
3. Заохотитися до особистого благовістя.

Завдання до уроку

1. Прочитайте урок, виконайте всі завдання та перевірте відповіді.
2. Прочитайте всю Книгу Дій під час роботи над уроком.
3. Виконайте навчальний проект (план Книги Дій) та практичне завдання (проповідь).

Пояснення слів

Поборники юдаїзму — ті, хто намагалися змусити християн виконувати закон Старого Заповіту.

Зараз ми переходимо до однієї з найдинамічніших книг Нового Заповіту. Більшості здавалося, що рух, започаткований Ісусом, зтихне і помре після Його безславної смерті — Він був чоловіком, активне служіння якого тривало лише три роки, а потім Він помер як злочинець. Коли правдивість християнства чи історичність новозаповітних подій ставиться під сумнів, просто зверніться до Книги Дій і подивіться, як Ісусові послідовники штурмували світ і підкорили його. Христове воскресіння було вінцем Його служіння, воно стало остаточним підтвердженням того, ким Він був насправді: Богом у тілі.

Без воскресіння Ісуса невеличка група Його боязких послідовників, Його учнів ніколи не стала б прославленими апостолами, якими вони відомі нам. Воскресіння спонукало їх ділитися тим, що вони знали та у що вірили. Вони були першими християнами, і саме їм ми завдячуємо за розповсюдження християнства по всьому тогочасному світі! Спробуйте лише уявити, яким би зараз був світ, якби учні не повірили. Без християнства він був би зовсім іншим!

I. Початкове спостереження

Так само як і під час роботи з Євангеліями, найпершим нашим кроком буде ознайомлення з Діями. Можливо, ви вже багато разів читали цю книгу і, напевно, знаєте чимало історій з неї. Проте спробуйте поглянути на неї так, немов ви її ніколи раніше не читали. Це коротка історія ранньої Церкви. Якщо подумати про те, з якою швидкістю християнство розповсюдилося тогочасним світом, то стає очевидною драматичність цієї книги.

Вправа 1

Відведіть час на те, щоб побіжно перечитати Книгу Дій за один раз. Кожен десятий вірш прочитуйте вголос. Цього має бути достатньо, щоб у вас з'явилося загальне уявлення про цю книгу. Постарайтесь, щоб на це читання пішло не більше, ніж 20 хвилин. Занотуйте у зошиті свої думки та враження. Ці нотатки знадобляться вам під час обговорення на наступному семінарі.

У розділі II цього уроку вам потрібно буде уважніше перечитати Книгу Дій, а також дати відповідь на питання. Під час детального читання та роботи над питаннями вам варто буде пам'ятати про те, що буде розглянуто у наступних двох вправах. Вам слід добре орієнтуватися в географії усіх подій, описаних у книзі. Книга Дій стане для вас зрозумілішою, якщо ви на мапі відслідковуватимете події, пов'язані з поширенням Євангелії.

Вправа 2

Намалюйте приблизну мапу біблійних земель. Ви можете звіритися з мапами, поданими у посібнику чи у Біблії, але не варто просто копіювати мапу, наприклад, наклавши зверху чистий аркуш та перемалювавши контури. На вашій мапі повинна бути вся Римська імперія за часів Христа. На цьому етапі не слід перейматися тим, щоб зазначати на мапі міста, — це ви зробите згодом. Зосередьтеся на межах між провінціями та кордонах між державами. Зробіть основу цієї мапи чорно-білою, бо різні кольори вам знадобляться згодом під час роботи з нею.

Зараз у вас є загальне уявлення про книгу та події в ній, і коли ви почнете читати її уважніше, ви зможете відмічати тут конкретні моменти.

Вправа 3

Відмітьте міста, згадані у Книзі Дій. Читаючи Книгу Дій під час роботи над цим уроком, відмічайте на мапі, яку ви намалювали, усі міста, що згадуються в тексті. Можливо, вам не вдасться відмітити ті чи інші міста, але все, що зможете, обов'язково позначте на мапі. У своєму зошиті запишіть назви всіх міст, які вам трапляться у тексті.

II. Поглиблене вивчення Книги Дій

Тепер, коли у вас є загальне уявлення про Книгу Дій, уважно прочитайте всю книгу. Під час читання переглядайте питання, що подаються нижче, і відповідайте на них на основі прочитаного.

Питання 1. Назвіть головного персонажа у перших розділах Книги Дій.

Питання 2. Назвіть головного персонажа в останніх розділах.

Питання 3. Коли він з'являється вперше?

Питання 4. У якому розділі він з'являється знову та стає головним персонажем?

Питання 5. Чи є у Книзі Дій частина, де неможливо визначити одного головного персонажа? Поясніть.

Павло посилався у подорож кілька разів з різними супутниками. Його перша місіонерська подорож описується в Діях 13:4–14:28.

Питання 6. Де вона почалася і де закінчилася? Які місця він відвідав?

Питання 7. Хто був його супутником?

Його друга місіонерська подорож описана в Діях 15:39–18:22.

Питання 8. Назвіть землі та міста, які він відвідав, включаючи те, з якого подорож почалася, і те, в якому закінчилася.

Його третя місіонерська подорож подається в Діях 18:23–21:17.

Питання 9. Знову запишіть географічні назви усіх тих місць, де він був, а також назви міст, звідки подорож почалася і де закінчилася.

Питання 10. Що робив Павло після своїх місіонерських подорожей?

Питання 11. У скількох місіонерських подорожах був Петро? Куди він подорожував (вказіть відповідні біблійні посилання)?

Питання 12. Що робив Петро після закінчення усіх цих подорожей?

Питання 13. Назвіть географічний центр подій, описаних у перших розділах Книги Дій.

Питання 14. Коли оповідь відходить від цього центру?

Питання 15. До яких народів була принесена Євангелія на самому початку?

Питання 16. Яким народам переважно проповідується Євангелія у другій частині Книги Дій?

Питання 17. Як описуються гоніння впродовж Книги Дій? Вони збільшуються, залишаються без змін чи зменшуються?

Питання 18. Де у Діях описується навернення Павла?

Навчальний проект. План Книги Дій.

Складіть план Книги Дій на основі прочитаного. План має бути детальним — з заголовками для кожного сегмента та підзаголовками для важливих розділів у визначених сегментах. Візьміть цей план на наступний семінар для обговорення.

Підсумок

Вправа 4

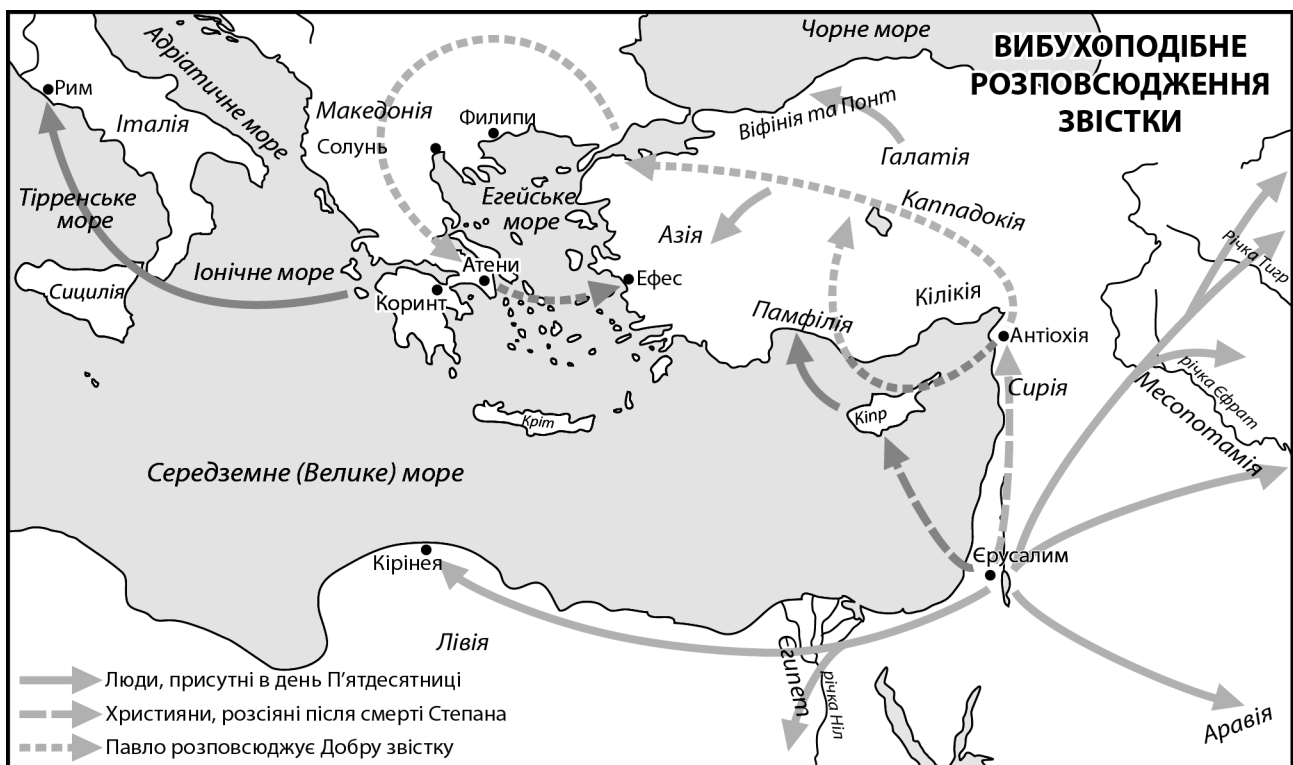
Розділіть Книгу Дій відповідно до вірша Дії 1:8. У себе в зошиті складіть план Книги Дій, беручи за основу Дії 1:8. Прослідкуйте за тим, щоб він охоплював усі розділи книги. Вам потрібно вивчити цей план напам'ять на іспит.

Практичне завдання. Проповідь на основі Дії 1 та 28.

Відведіть час на уважне порівняння Дій 1 та 28. У своєму зошиті зазначте всі подібності та відмінності між цими двома розділами. Зауважте останній вірш у книзі. На основі всього того, що ви прочитали у Діях і в цих двох розділах зокрема, яку думку з цього вірша ви вважаєте особливо важливою? Складіть проповідь або урок про отримане нами доручення. При написанні використовуйте результати дослідження. До того часу, як буде проведено останній семінар, ви маєте сказати цю проповідь або провести цей урок. Обов'язково принесіть зошит або конспект, щоб показати виконану роботу керівникові курсу.

Оповідь, представлена у Книзі Дій, є неймовірною. На поданій нижче мапі¹ показано, як проповідь Божого Царства розповсюдилася від Ізрайльського краю по цілому світові.

Згідно з церковним переданням, кожен з дванадцяти апостолів пішов до окремого краю. У Діях ми маємо відомості про Павла, який також був апостолом, але оповідей про інших із Дванадцяти не знаходимо. Усі апостоли, включаючи Павла, зазнали мучеництва. Свою смертю помер один лише Іван. Нижче подано короткий огляд земель, у які подорожували апостоли з благовістям після воскресіння.

¹ Simon Jenking. *Bible Mapbook*. — Oxford: Lion Publishing, 1985. — P. 102–103.

- Симон Петро пішов до Вавилону (Іран/Ірак), а потім до Риму.
- Андрій пішов у Вірменію, Колхиду (Грузію), Скіфію (Україна) та Грецію.
- Яків Зеведеїв був страчений Іродом Агриппою I в Єрусалимі, хоча є думка, що до цього він устиг побувати в Іспанії.
- Іван, улюблений учень, помер своєю смертю в Ефесі, повернувшись зі заслання на острові Патмос.
- Пилип свідкував у Галатії та Фрігії (сучасна Туреччина), за декількома версіями він також бував на території сучасних України та Франції.
- Варфоломій спочатку ходив з Пилипом, проповідуючи на території сучасних Туреччини та Азербайджану.
- Хома перейшов через Вавилон (Іран та Ірак) і врешті-решт дістався до Індії, де він заснував церкву, яка активно працює навіть і сьогодні.
- Матвій спрямував свою увагу на Африку і благовістив у Єгипті та Ефіопії.
- Яків Алфіїв, як вважається, був першим керівником церкви Антіохії Сирійської (на території сучасної Туреччини) та свідчив по цілій Сирії.
- Тадей, як вважається, ходив територією Вірменії, Іраку та Азербайджану, несучи добру звістку про воскресіння.
- Симон Зилот багато подорожував. Він був у Єгипті та інших частинах Північної Африки (можливо, на території сучасної Лівії), на Британських островах, у Сирії, Вірменії, Іраку і врешті зазнав мученицької смерті на території сучасного Ірану.
- Маттій (обраний замість Юди Іскаріотського) ходив разом з Андрієм, побувавши на території сучасних Вірменії, Грузії, України та Греції. Свій шлях він скінчив у Єрусалимі.

Кожен з них мав глибоке завзяття до розповсюдження Доброї звістки Ісуса Христа. Вони змінили світ. Іноді нам важко повірити, що одна людина може щось змінити. Проте кожен з апостолів змінив світ завдяки своєму свідоцтву. А тепер ми маємо йти за ними!

Відповіді на питання

1. Петро.
2. Павло.
3. Дії 7:58.
4. У розділі 12:25.
5. У розділах 6–8 нема якогось одного визначного головного персонажа. Там описані різні події, пов'язані з кількома людьми, переважно зі Степаном і Пилипом.
6. Вона почалася і закінчилася в Антіохії. Павло був у Селевкії, на Кіпрі, в Саламіні, в Памфі, у Пергії, Памфілії, Пісідійській Антіохії, Іконії, в Лістрі й Дервії, Пісідії, Атталії.
7. Варнава.
8. Павло вирушив у подорож з Антіохії та повернувся до Антіохії, відвідавши по дорозі Сирію, Кілікію, Дервію, Лістру, Іконію, Фрігію, Галатію, провінцію Азію, Троаду, Самотракію, Неаполь, Филипи, Амфіполь, Аполлонію, Солунь, Верію, Атени, Коринт, Ефес, Кесарію.
9. Павло відвідав Галатію, Фрігію, Ефес, Македонію, Ахайю, Грецію, Филипи, Троаду, Асс, Мітілену, Хіос, Самос, Мілет, Кос, Патару, Тир, Птолемаїду, Кесарію, почавши подорож в Антіохії та закінчивши її у Єрусалимі.
10. Відразу після закінчення третьої подорожі Павло був ув'язнений у Кесарії і врешті-решт потрапив до Риму, де йому доволі довго довелося чекати кесаревого суду.
11. Петро ходив у дві (або три, якщо ділити по-іншому) місіонерські подорожі.
Його перша подорож була до Самарії (Дії 8:14–25).
В уривку Дії 9:31–32 повідомляється про те, що Петро проходив через Юдею, Галілею та Самарію. Він також ходив до Лідди та Йоппії (Дії 9:32–43).
З Йоппії Петро пішов до Кесарії (Дії 10:23–38).
12. Петро доповів про зроблене керівникам церкви в Єрусалимі; він був ув'язнений, а потім надприродним чином звільнений; далі в Книзі Дій про нього більше не сказано.
13. Єрусалим.
14. У розділі 13 чітко показано зміщення центру оповіді, проте таке зміщення почалося ще у розділі 8.
15. Переважно до євреїв, але також до богобоязних людей з усіх народів.
16. Поганам.
17. Хоча гоніння, які описуються в Книзі Дій, наростали та спадали, проте впродовж оповіді вони змальовані приблизно на одному рівні.
18. Про навершення Павла повідомляється в таких уривках: Дії 9:1–22; 22:1–21 і 26:1–20.

Відповіді до вправ

- 1.** Ваша відповідь.
- 2.** Ваша відповідь. Ви можете орієнтуватися на мапи, які подаються у цьому курсі.
- 3.** На вашій мапі повинні бути відмічені такі важливі міста: Єрусалим, Антіохія, Кесарія, Дамаск, Филипи, Лідда, Іконія, Дервія, Ефес, Атени, Коринт, Пісідійська Антіохія, Александрія, Саламін, Паф, Лістра, Тарс, Пергія, Атталія, Селевкія, Солунь, Верія, Троада, Рим, Самарія.
- 4.** Ваша відповідь. Один з можливих варіантів:
 - I. Єрусалим (Дії 1–7)
 - II. Юдея і Самарія (Дії 8–13)
 - III. До останнього краю землі (Дії 14–28)

План книги на основі цього вірша можна скласти і по-іншому. Він може містити вступ, висновок або інші частини. Складіть такий план, який вам видається логічним.

Книга Дій — продовження Євангелії

План уроку

- I. Історичне тло
 - А. Авторство
 - Б. Дата
 - В. Загальне тло
 - Г. Читачі
 - Д. Географія Книги Дій
- II. Особливі акценти
 - А. Незакінчена історія
 - Б. Святий Дух
 - В. Ключовий вірш
- III. Ісус — Живий Господь
 - А. Дії 1–2
 - Б. Дії 3–4
 - В. Дії 5
 - Г. Дії 6–7
 - Д. Дії 8–12
 - Е. Дії 13–15
 - Ж. Дії 16–18:22
 - И. Дії 18:23–21:17
 - К. Дії 21:18–28:31

Підсумок

- А. Святий Дух
- Б. Велике завдання

Завершення курсу

Цілі уроку

До кінця цього уроку ви повинні:

1. Уміти розповісти про автора Книги Дій, приблизну дату її написання, мету її написання та перших читачів, послуговуючись лише своєю пам'яттю.
2. Розуміти важливість сили, яку дає Святий Дух, у житті християнина.
3. Проаналізувати свою християнську поведінку.
4. Проаналізувати, наскільки ваша церква має силу для свідoctва.
5. Засвідчити людині, яка ще не прийняла доброї звістки про Ісуса.

Завдання до уроку

1. Опрацюйте урок повністю та перевірте відповіді.
2. Прочитайте додаток 1 «Погляд на Новий Заповіт».
3. Виконайте практичне завдання (свідoctво) та навчальний проект (Святий Дух).

У попередньому уроці ми провели індуктивне дослідження Книги Дій, щоб виробити загальне уявлення про представлені в ній події. Упродовж цього уроку ми хотіли б доповнити це загальне уявлення певними деталями, щоб розширити наше розуміння. Коли ми розглядаємо книгу на тлі історичного контексту, перед нами завжди з'являються нові можливості. Коли в нас вже є загальне уявлення, тоді можна зосереджувати увагу на тому, як виявлена інформація може бути застосована у сучасному світі та у нашому особистому житті.

I. Історичне тло

A. Авторство

Вправа 1

Визначте, хто був автором Книги Дій. Навіть якщо ви вже знаєте, хто є автором Дій, все одно виконайте цю вправу. Прочитайте перші три вірші кожної з Євангелій та Дій. Вступ до якої з Євангелій подібний до вступу до Книги Дій? Хто був автором цієї Євангелії? Ця сама людина була також і автором Книги Дій.

Переважна частина подій, змальованих у Книзі Дій, описана з особистого досвіду, про що свідчить вживання займенника «ми» у певних уривках. Ті ж події, в яких Лука особисто участі не брав, він описує після збору докладних свідчень очевидців. Через те, що Книга Дій ґрунтується на живих свідoctвах, вона і здається такою «живою». Хоча Лука не називає свого імені у Книзі Дій, у двох листах, написаних Павлом, він названий його супутником. Ви можете ще раз переглянути інформацію про Луку, яку ви дізналися в уроці 6.

Б. Дата

Оскільки Книга Дій є доповненням до Євангелії від Луки та оскільки вона була, очевидно, написана після Євангелії (див. Дії 1:1), то ми маємо всі підстави припустити, що часом її написання є середина 60-х років першого століття. Тобто датою написання Книги Дій можна вважати період 63–68 рр. н. е.

В. Загальне тло

Лише уявіть собі! Книга Дій була написана всього лише через 35 років після смерті, воскресіння та вознесіння Христа. Усі події, описані в Діях, відбулися невдовзі після земного життя Ісуса та охоплюють проміжок у 30 років. У той самий час, коли відбуваються події, записані в Діях, Євангелія, відповідно до церковного передання, ширилася на землях Вірменії, Укра-

їни, Азербайджану, Ірану, Іраку, Індії, Єгипту, Ефіопії та навіть Британії!² До кінця першого століття н. е. у більшості куточків тогочасного світу побував хоча б один емісар Євангелії.

Книга Дій — це перша частина величної історії розповсюдження християнства. Вона містить оповідь про двох великих апостолів, Петра і Павла, і про те, як Бог використовував їх та працював через них.

Так само, як Євангелії показують дії Христа, ця книга оповідає про дії Святого Духа. І так само, як Євангелії наповнені Христом, який являє Отця, так само Книга Дій наповнена Святим Духом, який являє Сина, здійснюючи Його спасенну справу. Ця книга є історією перших днів християнської Церкви. У ній ця історія простежується від народження Церкви у день П'ятдесятниці крізь період гонінь, розсіяння та розповсюдження Євангелії на інших землях і аж до заснування нових церков завдяки місіонерській праці апостола Павла та його супутників. Таким чином, з Палестини, де була написана більша частина Писання, де здійснював свою працю Ісус, де Він приніс людям спасіння, християнство поширюється всією Римською імперією, а Церква утверджується в світовій столиці.³

До Книги Дій доволі легко скласти план, якщо за розділи брати поділи, подані у Дії 1:8. Можна розділити її й по-іншому — наприклад, за служінням Петра і Павла або за тим, що відбувалося в Єрусалимі та Сирійській Антіохії, але найпростіше поділити її за розповсюдженням Євангелії: від Єрусалима в Юдею, далі у Самарію, а потім і далі до країв землі. Зауважте, наскільки важливими в історії, викладеній у Книзі Дій, є міста Єрусалим та Антіохія.

Щодо Євангелії та Божого задуму в Христі ці два міста є немов представниками всього світу — євреїв та поган. Саме в Єрусалимі, столиці Давидового царства, Ісус з Давидового царського роду, приніс себе у найвищу жертву за гріховне людство. Саме в Єрусалимі здійснилися пророцтва про Христове діло відкуплення та Його воскресіння. Саме в Єрусалимі на учнів зійшов Святий Дух. Саме у цьому великому центрі єврейського світу народилася християнська Церква, саме тут почалася християнська справа. У ті дні Євангелія проповідувалася євреям — «перше ж юдеєві».

Якби не переслідування, через які учні змушені були піти з Єрусалима, вони, напевно, залишались би у місті значно довше. Через розсіяння проповідників Слова розширилися масштаби їхньої діяльності для Царства Христового, яке завдяки працям Павла і його співпрацівників поширилося за межі єврейського світу.

Великим центром благовістя зробилося сирійське місто Антіохія. Христа було обіцяно за спадок для поган, і з цього поганського міста великий апостол поганів вийшов на працю розповсюдження євангельської звістки у інших поганських містах. Під час нашої роботи над Євангелією від Луки (Євангелією для греків), ми бачили, як Лука представляє Ісуса таким чином, щоб розкрити характерні особливості для греків, підкреслюючи загальність та всеосяжність Христа та Його Євангелії. Він був супутником Павла, а тому перебував у самій гушці світового благовістя, у такому оточенні та таких обставинах почувався немов удома, і тому з великим зацікавленням описує місіонерську роботу, яка здійснювалася і для поганського світу, й для єврейського. Цілком імовірно, що Лука був родом з Антіохії — центру цієї роботи, яка міняла весь світ. Якщо це дійсно так, то його перебування у самому центрі цих докорінних змін наштовхує на цікаві думки. Інших міст, які були б так сильно пов'язані з загальним планом розповсюдження Євангелії, як Єрусалим і Антіохія, немає.⁴

² Charles Kimball, <http://www.xenohistorian.faithweb.com/church/xr01.html>, 2000.

³ *The Holy Bible. King James Version, Analytical Ed.* — Chicago: John A. Dickson Publishing Co., 1941. — P. 1245.

⁴ *The Holy Bible. King James Version, Analytical Ed.* — P. 1285

Оповідь Книги Дій є також історичним тлом для усіх послань, написаних Павлом. У Книзі Дій ми знайомимося з церквами у Филипах та Колосах, Коринті та Ефесі. Саме тут ми можемо дізнатися про заснування цих церков та про обставини їхнього існування, а також познайомитися з кількома керівниками цих церков. З Євангелій ми отримуємо підстави для подій у Книзі Дій та для науки, записаної у посланнях. А Книга Дій слугує нам за історичне тло для розуміння того, як діяли церкви та що написано в посланнях.

Г. Читачі

Лука, як він сам зазначає у першому вірші, писав цю книгу до Теофіла (так само, як і Євангелію). Разом з тим цілком очевидно, що написане ним призначалося не лише для самого Теофіла, але й для багатьох інших. Проте на відміну від Євангелії, яка була написана так, щоб задовольнити розум греків, Книга Дій написана Лукою так, щоб бути натхненням для всіх християн та щоб розповісти їм про ріст Церкви і роботу Святого Духа після смерті Христа. Тому можна сказати, що ця книга адресована й до нас з вами.

Д. Географія Книги Дій

У Діях охоплена широка географія. Тепер наші мапи не обмежуються світом Палестини, а охоплюють усю Римську імперію. В уроці 11 ми вже розглянули, куди сягає географія Дій, а тому зараз ми ще раз зосередимо увагу на подорожах апостола Павла.

Вправа 2

Позначте на мапі подорожі апостола Павла. На тій мапі, яку ви намалювали під час роботи над попереднім уроком, позначте подорожі апостола Павла. Кожну його подорож позначте окремим кольором, обов'язково вказавши, який колір відповідає якій подорожі. Не забудьте взяти цю мапу на наступний семінар, щоб показати її іншим учасникам групи.

Питання 1. Звідки ми знаємо, що автором Книги Дій був Лука?

Питання 2. Що відомо про Луку як про людину (див. урок 6, розділ «Авторство»)?

Питання 3. Коли була написана Книга Дій?

Питання 4. Чому Єрусалим відіграє таку важливу роль в історії Церкви?

Питання 5. Чому Антіохія відіграє таку важливу роль в історії Церкви? Перед тим як відповідати на це питання, прочитайте Дії 11:29–30 і 13:1–3.

II. Особливі акценти

А. Незакінчена історія

Дії Апостолів — це не просто історична оповідь. Це не називання дат та згадування історичних фактів. Ця книга є словом про Боже втручання в історію людства.

«Тому то й історія Ісуса так нас вражає — Бог поміж нами! Бог, який звертається до нас зрозумілою мовою! Бог, який своїми діями зціляє нас, допомагає нам і нас спасає! І тут є небезпека, що ми будемо вражені, — лише вражені, й не більше. І коли неймовірні грані цієї історії раптом (або поволі) досягають нашого усвідомлення, ми можемо легко перетворитися на завзятих глядачів, але на цьому й зупинитися. Ми можемо стати шанувальниками Ісуса, щедрими на охання й ахання, а у найліпші наші моменти навіть готовими наслідувати Його.

Лука ставить перед собою завдання не допустити цього, не дозволити нам стати простими спостерігачами за Ісусом, прихильниками Звістки. З чотирьох авторів, які складали оповідь про життя Ісуса, тільки Лука провадить цю оповідь далі, до того часу, коли апостоли й учні понесли звістку у життя наступного покоління. Дивовижним є те, що історія за своєю сутністю лишається тією самою. Лука продовжує свою розповідь майже без перерви — хіба лиш на те, щоб вмочити перо в чорнило, бо він пише у тому ж стилі та такою ж мовою.

Історія Ісуса Ісусом не закінчується — вона продовжується у житті тих, хто вірить у Нього. Не закінчуються Ісусом і надприродні випадки. Лука дуже чітко зазначає, що християни, про яких він пише, не були глядачами, що лиш спостерігали за Ісусом — точно так само, як й Ісус не був глядачем Божих дій. Вони були залучені до Божої роботи, Бог діяв через них і жив у них».⁵

Ця оповідь про дії Святого Духа триває й донині. Ми є частиною історії, яка почала писатися в Книзі Дій. В останніх віршах Книги Дій Павло перебуває у в'язниці, а кінець його історії не розповідається. Можливо, Святий Дух хотів, щоб Книга Дій поповнилася нашими історіями.

У Діях ми проходимо шлях від народження Церкви, її ранніх років, крізь бурхливі періоди росту, які вона переживала у Римському світі, аж до того часу, коли Церква досягає зрілості.

Дуже важливо розуміти, що ця книга є продовженням Євангелії Ісуса Христа! Дуже часто ми сприймаємо її за розповідь про ранні дні Церкви або вважаємо її лише описанням Павлових місіонерських подорожей. А вона насправді є чимось значно глибшим! Це книга, у якій ми можемо побачити, як Ісусове вчення втілюється на ділі, як Його чудеса приносять плоди. Ми бачимо у житті Його учнів Його власне життя та працю, завдяки яким Він досягав інших людей. Ми бачимо, як Він утверджує Своє Царство.

Б. Святий Дух

Оскільки описана в Книзі Дій історія є духовною, то навіть після побіжного ознайомлення з нею стає цілком очевидно, що змальовані події є надприродними, і вони мають надпри-

⁵ Peterson. E. *The Message*. — Colorado Springs: NavPress, 2002. — Р. 1966.

родне джерело. Розділ 1 починається з Христової обіцянки Святого Духа. Далі йде розділ 2, де описуються фізичні прояви Духа та Його сили. Переміна, яка сталася в цих людях, є надзвичайною. Ми бачимо, як залякані люди перемінилися на могутніх провідників, які сміливо виголошували звістку про Воскреслого Спасителя всім зустрічним — навіть тим, хто розп'яв Ісуса.

Вправа 3

Позначте у себе в Біблії згадки про Святого Духа. У розділі III ви знову будете перечитувати всю Книгу Дій. Під час читання позначайте кольоровим олівцем кожен вірш, де згадується про Святого Духа.

Святий Дух був Ісусовим даром для Своїх учнів, а тому і для Церкви. Його сила відкрита для нас і сьогодні, і ми й досі продовжуємо писати «Книгу Дій».

В. Ключовий вірш

Неважко помітити, що Дії 1:8 — це могутній вірш, у якому Ісус передрікає (або обіцяє), що має статися.

Питання 7. Запишіть Дії 1:8 та вивчіть цей вірш напам'ять.

Під час вивчення вірша подумайте над тим, чи є він обітницею, на виконання якої ви можете претендувати у своєму власному житті.

III. Ісус — Живий Господь

Зараз вам слід прочитати додаток 1 «Поглянемо на Книгу Дій». Подані нижче питання стосуються і самого тексту, і хронології Книги Дій. Під час роботи над цими питаннями, звертайтеся до плану книги, який ви склали під час минулого уроку. Спробуйте запам'ятати хронологічну послідовність описаних подій — так ви краще розумітимете, що і як відбувалося.

А. Дії 1–2

Питання 8. Про які дві великі християнські події ми дізнаємося тільки з Книги Дій?

Питання 9. З якою конкретно метою учні сповнилися Святим Духом?

Питання 10. Якою є справжня мета Церкви на думку доктора Мірс?

Вправа 4

Подумайте про свою церкву. Які вона ставить перед собою цілі? Ви знаєте? Чи знають керівники? Якщо ви не є один із керівників церковної громади, запитайте у церковного керівництва про цілі вашої церкви. Якщо ж ви один з керівників, то

пам'ятайте, що йдеться не про ваші особисті цілі, а про ті цілі, над досягненням яких практично працює церковна громада. З біблійної точки зору однією з цілей церкви має бути благовістя. Доктор Мірс запитує: «Чи бачимо ми це сьогодні в наших церквах?» Запишіть у свій зошит відповіді, які стосуються вашої церкви.

Б. Дії 3–4

Питання 11. Яка подія спричинилася до спротиву нещодавно утвореній Церкві?

Питання 12. Складіть перелік тих, перед ким стали Петро й Іван.

Чи не здається вам цей перелік знайомим? Яким потрясінням стала для цих людей необхідність знову розглядати справу Ісуса Христа! Ми не знаємо, скільки точно часу минуло від дня П'ятдесятниці до цієї події, але можемо припустити, що це був мінімальний проміжок, оскільки після П'ятдесятниці цей випадок описується першим.

У кінці розділу 4 ми бачимо дивовижний вияв єдності і Христової любові, які сяяли в ранній Церкві.

В. Дії 5

Вправа 5

Оцініть себе. Як ви виявляєте любов до інших людей у своїй церкві? Що ви можете сказати про ці прояви, якщо порівняти їх з тим, як виявляли любов перші християни? Чи є ваша любов до інших християн настільки великою, що ви були б готові безкорисливо віддавати для них своє? Чи є ви «Варнавою» (сином потіхи)? Чи, можливо, ви більше подібні до Ананія та Сапфіри? Чи показуєте ви своїм життям і поведінкою, що ви християнин? Запишіть відповіді у свій зошит. Зауважте, які сфери вашого життя є найсильнішими та найслабшими.

У Єрусалимі відбувалося дивовижне. Сила Святого Духа була фізично присутньою в дивовижних знаках і чудесах, які творили апостоли. Але реакцією первосвященника і його помічників було не благоговіння, а заздрість, через яку почалися сильні гоніння.

Вправа 6

Подивіться на своє християнське життя. Апостоли навчали, навіть своїм життям, що Бога повинно слухатися більше, ніж людей. Чи виявляєте ви це у своєму житті? Згадайте нещодавній випадок, коли ви не виявили послуху Богові. Чому ви ослушалися? Чи сталося це через страх перед людьми? Що ви можете зробити, щоб наступного разу вам було легше виявити послух?

Г. Дії 6–7

Питання 13. Хто є ключовою фігурою в цьому уривку?

Питання 14. Чим він викликав ворожість?

Питання 15. Хто його звинувачував і в чому?

Питання 16. Чому Степан так довго переказував історію Ізраїля?

Д. Дії 8–12

Ми бачимо, що після мучеництва Степана динаміка Церкви починає змінюватися.

Питання 17. З тих, хто чув довгу Степанову промову та був свідком його мучеництва, кого можна вважати ключовою фігурою?

Питання 18. Що є одним з найкращих засобів для розповсюдження християнства?

Питання 19. Хто пішов проповідувати до Самарії?

Вправа 7

Пилип — завойовник душ. Розміркуйте про Пилипа і про те, що сприяло його успіхові в завоюванні душ. Запишіть у свій зошит кілька думок. Чому він зміг привести до віри вельможу з Ефіопії? Наскільки ефективним завойовником душ є ви? Чого ви можете навчитися від Пилипа?

Ми починаємо спостерігати розповсюдження Євангелії, а паралельно з цим Савл скрізь ди-
хав грізбою. Але Бог раптово зупиняє Савла, вступивши у його життя. Гонитель, зустрів-
шись з Господом обличчям до обличчя, миттєво перетворюється на новонаверненого.

Питання 20. Що Господь сказав про Савла в Книзі Дій 9:15?

Дуже часто нам хотілось би, щоб Бог говорив нам, що робити, але чи готові ми виконати почуте? Очевидно, що навіть попри вороже ставлення Савла до християн він, дізнавшись, хто його Пан, був готовий до послуху. І до страждань він був готовий теж.

Бог готував людину, яка мала піти до інших народів. І в той самий час Він готував і Церкву до прийняття поган.

Питання 21. Про що було видіння Петра?

Як ви пам'ятаєте, у Старому Заповіті було названо чимало видів тварин, які у Законі, отриманому євреями від Бога, вважалися нечистими. Відведіть певний час і прочитайте Левит 11. У цьому розділі подано довгий перелік, в якому тварини розділені на тих, які дозволено споживати, і тих, яких споживати заборонено. Навіть лише доторкнувшись до нечистої тварини, єврей робився нечистим до кінця доби. Ці закони відділяли євреїв від інших народів, у яких нечисті тварини споживалися в їжу. Крім того, як було виявлено згодом, дотримання цих законів було корисним для здоров'я. У такий спосіб Бог захищав Свій народ від різних хвороб та встановив фізичне свідоцтво того, що вони є окремою спільнотою, відділеною для Нього.

Питання 22. Що означало Петрове видіння?

Це був драматичний поворот подій. Євреї завжди були вибраним народом, і раптом перед ними відкрився той факт, що Бог широко відчинив двері спасіння для всіх.

Вправа 8

Подумайте про упередження, притаманні вашому регіону. Упередження можуть бути дуже різними. Які саме різновиди упереджень є найпоширенішими там, де ви живете? На які групи населення поширюється упереджене ставлення у вашому місті? Чи є у вашій церкві люди, які зазнають упередженого ставлення до себе? Чи підтримуєте ви такі упередження своїм ставленням та діями? Що ви можете з цим зробити?

Якби Петро і Павло не відчинили поганам дверей християнства, ми з вами не вивчали б зараз цей курс. Упередження смертельні для благовістя та зростання церкви.

У розділі 12 подано дуже яскраву розповідь про звільнення Петра з в'язниці. Поміркуйте про різницю між Іродом та Петром, двома ключовими персонажами у цьому розділі. Зауважте, що «Церква ревно молилася» за Петра, — і якою неймовірною була відповідь! Це гостра й яскрава історія про Божу могутню силу, і, безсумнівно, християни часто переказували її, черпаючи з неї підбадьорення в гоніннях.

Е. Дії 13–15

Тут у Книзі Дій оповідь переходить від подій у Єрусалимі та його околицях до місіонерської роботи Павла та його соратників. Ви також зауважте, що саме тут ім'я Савла змінюється і він стає Павлом. Звичаєм того часу було мати ім'я, отримане від батьків, і інше ім'я, прийня-

те пізніше у житті. Ім'я Савл — єврейське, воно вказувало на його єврейське походження, а ім'я Павло — римське. Вочевидь, Павло почав його застосовувати, коли став активно працювати у поганському світі.

Питання 23. Хто був першим супутником Павла в його подорожі?

Питання 24. Що ви уже дізналися про Варнаву?

Питання 25. Хто послав цих людей?

Питання 26. Чому в Пісідійській Антіохії Павло та Варнава почали проповідувати поганам?

Цікаво відзначити, що євреї настільки заздрили успіхам Павла і Варнави, що розпочали гоніння та вигнали їх зі своїх околиць.

Питання 27. Якою була реакція учнів на ці переслідування?

Уважно розгляньте події, які відбувалися в Іконії. Як швидко змінюються людські емоції. Коли люди відкриті, сприйнятливі та раді нас бачити, як тоді легко проповідувати, свідчити та бути Христовим світлом. Проте Павло й Варнава не марнували часу в зневірі та відчутті краху. Вони рушили далі, а потім повернулися, щоб відвідати та підтримати новонавернених. Їхня подорож не була блищ-благостям! Вона була справжнім учнівством.

У Діях 15 відбувається перехід від місіонерських подорожей до Єрусалимського апостольського собору, але цей собор був важливим для місійної роботи, яку виконували Павло й Варнава.

Питання 28. Яке розглядалося нагальне питання?

Питання 29. Чи вперше постало перед Церквою це питання?

Питання 30. Який внесок у рішення собору вніс кожен з названих нижче?

а) Петро (вірші 7–11) _____

б) Павло й Варнава (вірш 12) _____

в) Яків (вірші 13–21) _____

Це зібрання було дуже важливим. Без соборного рішення, яким відкидалося обрізання як необхідна умова для навернення у християнство, у Церкві ширилося б законництво та виникали б розділення. Зібрання собору було проведено мудро та впорядковано. Воно стало добрим прикладом того, як церкви мають розв'язувати проблеми та приймати рішення. Після прийняття рішення було написано лист, щоб у церквах не було жодних непорозумінь. Християн з поганських народів закликали жити так, щоб їхнє життя не було образливим для віруючих юдеїв, а не наказали їм: «Вам заборонено робити це і це».

Вправа 9

Оцініть стандарти своєї церкви. У кожній церкві є загальновідомі та приховані стандарти, за якими громада оцінює «зовнішніх». «Ті, хто бажає стати членом церкви, повинні...» «Ти бачила, у яких спідницях ходить ця дівчина?» «Я чув, він ходить у бари...» Які вимоги до «добрих» християн висувуються у вашій церкві? Євреї намагалися змусити поган жити відповідно до єврейських законів. Чого вимагаєте від новонавернених або від «зовнішніх» ви самі або люди у вашій церкві? Чи мають ці стандарти і вимоги біблійне підґрунтя? Будьте готові поділитися відповідями зі свого зошита на наступному семінарі.

Цей розділ закінчується прикрою незгодою між Павлом і Варнавою на початку їхньої другої місіонерської подорожі.

Питання 31. Що було причиною незгоди?

Питання 32. Що вирішив зробити Варнава?

Питання 33. Хто пішов з Павлом?

Питання 34. Якою була мета їхньої подорожі?

Ж. Дії 16–18:22

Ви уже позначили на мапі другу місіонерську подорож Павла, тому вам знайомі ті міста та регіони, якими він подорожував, особливо з огляду на те, що у деякі міста він повертався для здійснення учнівства в заснованих церквах. Для кращого знайомства з названими місцями ми подаємо невеликий перелік, у якому ви маєте вписати важливі події, що відбувалися у відповідному місті.

Питання 35. Читаючи вказаний уривок Писання, звертайте увагу на подані нижче назви та записуйте, які події там відбувалися.

а) Лістра _____

б) Троада _____

в) Филипи _____

та _____

- г) Солунь _____
- д) Атени _____
- _____
- е) Коринт _____

И. Дії 18:23–21:17

Тепер ми підходимо до третьої місіонерської подорожі Павла. Його цілі залишаються незмінними. Він хоче підтримувати та навчати ті церкви, де він вже бував, а також нести Євангелію на нові території.

Питання 36. Запишіть основні події та служіння Павла у тих місцях, де він подорожував.

- а) Галатія та Фрігія (Дії 18:23) _____
- _____
- б) Ефес та околиці (Дії 18:24–19:40) _____
- _____
- в) Македонія та Греція (Дії 20:1–6) _____
- _____
- г) Троада та шлях до Єрусалима (Дії 20:7–21:17) _____
- _____

К. Дії 21:18–28:31

Тут ми бачимо перемену у темпі Павлового життя. У своїх місіонерських подорожах він активно працював у благовісті та учнівстві. А тут він стає в'язнем, який вже не є сам собі господарем, проте в благовісті й учнівстві його пильність не зменшилася. Більшість його листів написана з в'язниці. У нього була можливість стояти перед правителями та керівниками та нести їм чітке свідectво, і він ніколи не ухилявся від цього. Проте решту свого життя він провів у кайданах.

Питання 37. Впишіть у наведеній нижче таблиці, перед ким промовляв Павло і де це відбувалося.

Промови Павла на суді					
Уривок	Дії 21:40	Дії 22:30	Дії 23:31	Дії 25:13	Дії 27:1–28:31
Перед ким	а)	б)	в)	г)	д)
Де	е)		ж)		и)

Павло будував свій захист перед кожною з цих груп. Усі ці події сталися впродовж приблизно п'яти років, після яких Павло прийняв мученицьку смерть у Римі.

Питання 38. Що зміг сказати Павло, коли він знав, що його життя добігає кінця (2 Тимофія 4:6–8)?

Підсумок

А. Святий Дух

Упродовж усього цього уроку ви позначали всі місця, де згадувався Святий Дух.

Навчальний проект. Святий Дух у Книзі Дій

Ще раз перегляньте усі згадки про Святого Духа в Книзі Дій. Складіть перелік того, що ви довідалися про Святого Духа. Цей перелік має бути стислим — по одній думці на кожен розділ, де згадується Святий Дух. Будьте готові поділитися своїми знахідками на наступному семінарі.

Б. Велике завдання

У Діях ми бачимо розповсюдження Євангелії від Палестини по всьому світу, який перебував під впливом Римської імперії. Ми бачимо різних великих людей, які очолили велику роботу з євангелізації тогочасного світу. Ми бачимо Петра, який проповідує тисячам і відчиняє двері Небесного Царства для інших народів. Павло, колишній гонитель Євангелії, став Павлом — розповсюджувачем Євангелії, і ми бачимо, як він несе добру звістку тисячам поган. Востаннє з Павлом ми зустрічаємося, коли він через своє свідectво перебуває у в'язниці, але залишається незламним. У цій незламності він завдяки кайданам приносить Євангелію в дім самого імператора!

Останній вірш Дій є джерелом натхнення: *«І проповідував він Боже Царство, та з відвагою повною беззаборонно навчав про Господа Ісуса Христа!»* Він проповідував те ж саме Боже Царство, яке проповідував Ісус, і він ніс науку про Царя.

Ми бачили, як Петро, Степан, Пилип, Павло та багато інших несли добру звістку Ісуса Христа до тих, кого Бог дав їм. Якою буде наша реакція на побачене?

Нехай подане нижче завдання буде вашою особливою настановою, яку ви поставите перед Богом, — можливо, навіть оновленням вашого заповіту з Богом, що ви будете Його свідком, який слухняно виконуватиме все, до чого Він спонукатиме.

Практичне завдання. Свідectво словом і ділом

Протягом цього тижня моліться про те, щоб Бог дав вам спіткати на своєму шляху людину, яка потребує вашої допомоги. Пам'ятайте про те, що допомагати людям можна у різний спосіб; перед вами зараз головним чином стоїть духовна мета; але, можливо, Бог пошле вам людину, яка потребуватиме якоїсь іншої допомоги. Моліться також про те, щоб Святий Дух дав вам сміливість служити цій людині — і добрий зір, щоб бачити її потреби. А далі вам слід виявляти пильність, щоб помітити ту людину, до служіння якій вас скеровує Бог. Закінчивши роботу над цим завданням, складіть письмовий звіт про те, що саме відбулося, і принесіть цей звіт на останній семінар.

Завершення курсу

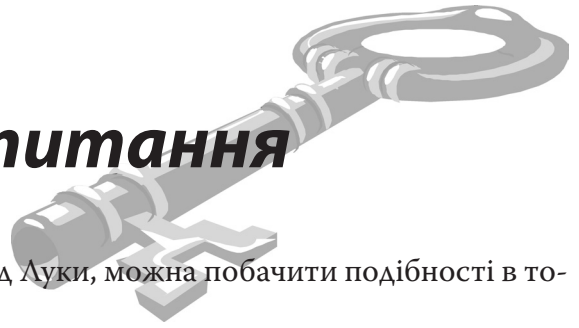
Протягом останніх дванадцяти тижнів ми розглянули історичні книги Нового Заповіту. Євангелії містять все, що слід знати про життя Ісуса тут на землі. Нам відкрито чотири погляди різних людей, сповнених Святого Духа, які записали для нас те, що нам необхідно знати. Ми розглянули події з життя Христа, найголовніше в Його науці, Його божественність і Його царювання у тому Царстві, яке Він прийшов проголосити.

Потім ми розглянули історію ранньої Церкви, яку описав Лука в Книзі Дій. Ми побачили, як боязкі учні, які розбіглися під час арешту Ісуса, набули силу і відвагу. Усе сказане в Діях ґрунтується на факті воскресіння Христа, а рушійною силою для поширення християнства є Святий Дух.

Ці п'ять книг є основою нашої християнської віри. У наступному курсі ми будемо досліджувати решту Нового Заповіту. Більшість інших книг — це листи, які стосувалися різних потреб новонародженої Церкви. Ви побачите їхнє місце у житті тогочасної Церкви, яка бурхливо зростала, а також їхню цінність для Церкви сьогодення. Але без отриманого у цьому курсі підґрунтя дослідження цих книг було б безглуздом. Книга Дій дає нам історичне тло, а Євангелії дають нам Ісуса.

Не допустіть того, щоб ваше дослідження Євангелій та Дій закінчилось разом із закінченням цього курсу. Що більше ви досліджуватимете ці книги, то більше вам відкриватиметься необхідність їх вивчати. Нехай цей курс стане яскравим початком до поглиблення любові до Бога Отця, який дбає про нас; до нашого Спасителя й Царя, Божого Сина; і до нашого Утішителя та Керманича, Святого Духа.

Відповіді на питання

1. Порівнявши початки Книги Дій та Євангелії від Луки, можна побачити подібності в тому, кому вона адресована.
2. Родом з Антіохії, грек, освічений, лікар.
3. У середині 60-х років першого століття.
4. У цьому місті помер Ісус, тут Він воскрес; тут на учнів зійшов Святий Дух; тут народилася християнська Церква, тут розпочалася християнська діяльність.
5. Антіохійська церква стала сильною ще від початку, оскільки місто стало одним із перших осередків проповіді, спрямованої до інших народів. Саме в Антіохії учнів уперше назвали християнами. Ця церква була місіонерською та стала центром євангелізації всього римського світу.
6. До Теофіла, проте цілком очевидно, що вона призначалася для ширшої аудиторії.
7. *«Та ви приймете силу, як Дух Святий злине на вас, і Моїми ви свідками будете в Єрусалімі, і в усій Юдеї та в Самарії, та аж до останнього краю землі».*
8. Про вознесіння Ісуса і про день П'ятдесятниці.
9. Щоб бути свідками.
10. Дії 2:47: *«І щоденно до Церкви Господь додавав тих, що спасалися».*
11. Зцілення Петром кривого, який сидів біля Красних воріт.
12. Начальники, старші та книжники, Анна первосвященик, Кайяфа та інші родичі первосвященика.
13. Степан.
14. *«А Степан, повний віри та сили, чинив між народом великі знамена та чуда. Тому де хто повстав... і зачали сперечатись із Степаном. Але встояти вони не могли проти мудрости й Духа, що він Ним говорив».*
15. *«Також свідків фальшивих поставили, які говорили: Чоловік оцей богозневажні слова безперестань говорить на це святе місце та проти Закону. Бо ми чули, як він говорив, що Ісус Назарянин зруйнує це місце та змінить звичаї, які передав нам Мойсей».*
16. У вас може бути кілька відповідей, але слід зазначити, що Степан виявляв повагу до Бога, до Мойсея, до Закону і вказував на той факт, що ні ці люди, ні їхні пращури не виконували закон, а бунтували проти Бога.
17. Савла (Дії 8:1a).
18. Гоніння та переслідування.
19. Пилип.
20. *«...Для Мене посудина вибрана він, щоб носити Ім'я Моє перед народами, і царями, і синами Ізраїля».*
21. Петро побачив у видінні немов велике простирадло, в якому було повно всяких нечистих тварин.
22. Євреї неухильно дотримувалися правил щодо споживання чистих і нечистих тварин. «Нечиста» тварина було огидою для кожного законослухняного єврея — точно так

само, як і контакти з поганями. Цим видінням Бог показував Петрові, що настає новий порядок (пам'ятаєте — Царство Боже?) і що поган слід не відкидати, а приймати, оскільки Він сам їх прийняв. Цим Бог підготував Петра до того, щоб піти до дому Корнілія та служити там.

23. Варнава.

24. Варнава був щедрою людиною, а його ім'я означало «син потіхи». «Варнава» — це насправді було прізвисько, яке апостоли дали Йосипу з Кіпру.

25. Церква в Антіохії за повелінням Святого Духа.

26. Вірші 13:44–47 — євреї відкинули Євангелію, тому Павло й Варнава вважали, що можуть принести її поганам.

27. Апостоли пішли, але учні були сповнені радості та Святого Духа.

28. Дії 15:1: *«Якщо ви не обріжетеся за звичаєм Мойсеевим, то спастися не можете».*

29. Ні, це питання розглядалось у Діях 10 і 11.

30. а) Ми спасемося благодаттю Господа Ісуса так само, як і вони.

б) Вони розповідали, які знамена та чуда вчинив через них Бог між поганями.

в) Нам не слід турбувати поган, що до Бога наворачтаються, але написати до них, щоб стримувались від споживання м'яса, принесеного у жертву ідолам, від розпусти, від задушенини та від крові.

31. Питання про те, чи варто брати з собою Івана Марка.

32. Він узяв з собою Івана Марка та рушив на Кіпр.

33. Сила.

34. Піти до Сирії та Кілікії, щоб зміцнити церкви, засновані під час першої подорожі.

35. а) Тимофій долучився до Павла.

б) Павло отримав видіння вирушати до Македонії.

в) Навернення Лідії, яка мала власну справу,

та

ув'язнення Павла і Сили після того, як вони звільнили служницю від нечистого духа, надприродне звільнення з в'язниці, спасіння в'язничного сторожа та його сім'ї.

г) Заколот, під час якого Ясона та інших схопили і привели до начальників міста.

д) Славна Павлова промова, в якій він проповідував «незнаного Бога» мешканцям Атен.

е) Павло знайомиться з Акилою та Прискиллою і зостається у них понад півтора року.

36. а) Відвідували та зміцнювали учнів.

б) Підготовка Аполлоса до кращого служіння; учні отримують хрищення та Святого Духа; надзвичайні чудеса; заколот в Ефесі.

в) Відвідування та підбадьорення.

г) Павло воскрешає Євтиха; прощання в Ефесі; пророче застереження Павлові від Агава.

37. а) Перед натовпом

б) Перед усім синедріоном

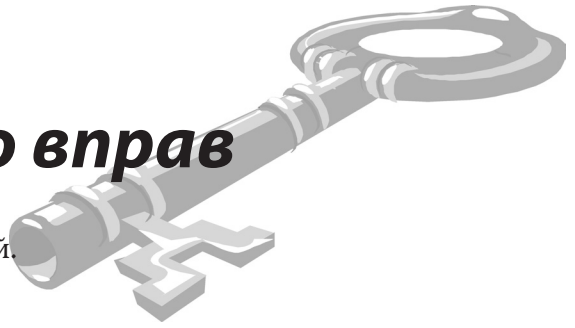
в) Перед правителями Феліксом та Фестом

г) Перед царем Агріппою

- д) Перед імператором (кесарем), очікуючи суду.
- е) У Єрусалимі
- ж) У Кесарії
- и) Дорогою до Риму

38. *«Бо я вже за жертву стаю, і час відходу мого вже настав. Я змагався добрим змагом, свій біг закінчив, віру зберіг. Наостанку мені призначається вінок праведности, якого мені того дня дасть Господь, Суддя праведний; і не тільки мені, але й усім, хто прихід Його полюбив».*

Відповіді до вправ

1. Лука є автором Євангелії від Луки та Книги Дій.
2. Ваша відповідь.
3. Ваша відповідь.
4. Ваша відповідь. Ви можете знайти інші цілі церкви Ісуса Христа (наприклад, підготовка святих), але якщо ваша церква не благовістить, то незабаром вона припинить своє існування.
5. Ваша відповідь. Лицемірство з'явилося в церкві дуже рано. Не потрібно писати тільки для того, щоб справити добре про себе враження (як Ананій і Сапфіра). Ваша відповідь має бути чесною.
6. Ваша відповідь.
7. Ваша відповідь.
 1. Пилип мав єднання з Богом.
 2. Він був слухняним.
 3. Він знав Боже Слово.
 4. Він був сповнений Духом.
8. Ваша відповідь. Можливо, ви ніколи щиро не розглядали питання упереджень. Перед тим як відповідати, серйозно поміркуйте над цією темою.
9. Ваша відповідь. Коли ви будете записувати відповіді, завжди пам'ятайте про те, що ми спасенні благодаттю. Певні вимоги, які громада висуває для керівників, — це одне. І зовсім інше — це вказувати людям, що вони мають зробити, перш ніж зможуть отримати спасіння.

Поглянемо на книгу Дій

*У книзі Дій зображено Ісуса Христа,
живого Господа*

Розділ 6 книги Генрієтти Мірс «Погляд на Новий Заповіт».⁶

Христос сказав Своїм учням, що Він пошле Свого Духа, і *«Він засвідчить про Мене»*. Цю Обіцянку Христос виконав у день П'ятдесятниці, коли Він злив Духа Святого на учнів (Дії 2:16, 17, 33).

Ця книга розповідає про поширення Євангелії серед язичників. Упродовж усього Старого Заповіту ми бачимо, що Бог має справу лише з юдеями. У Новому ж Заповіті помічаємо Його працю серед усіх народів.

Сила для свідчення

(Прочитайте Дії 1-2)

Наш Господь провів чудові сорок днів зі Своїми учнями після Свого воскресіння. Після того як Він промовив до них Свої останні слова (записані в Дії 1:8), Він вознісся угору, *«а хмара забрала Його перед їхніх очей»*. Подумати лише, як мало слів на описання такої величної події! Отець повернув Свого Сина в славу. Не було вогненної колісниці, як тоді, коли було забрано Іллю. Не знадобився й вихор, щоб вознести Його на престол (див. Дії 1:9–11). А тому Ісус і не зник. Він просто відступив з нашого поля зору. Надалі Він буде невидимо присутнім, бо так обіцяв: *«І ото, Я перебуватиму з вами повсякденно»*.

«Той Ісус... прийде так, як бачили ви, як ішов Він на небо» (Дії 1:11). Якщо це дійсно так, то нам варто дослідити, як Він пішов, бо тоді знатимемо, як Він повернеться. Подивіться, що каже Писання. Його повернення буде:

⁶ Використано з дозволу.

- Особистим..... 1 Солунян 4:16
- Видимим..... Об'явлення 1:7
- В тілі..... Матвія 24:30
- У певному місці..... Луки 24:50

Наступним за важливістю після приходу нашого Господа Ісуса Христа є прихід Святого Духа. У цей великий день П'ятдесятниці народилася Церква (Дії 2).

Найдивовижнішим у П'ятдесятниці було не те, що з'явився сильний вітер або язики полум'я, а те, що учні наповнилися Святим Духом, щоб бути свідками перед людьми. Якщо ми не бажаємо розповідати іншим про Христа, то, очевидно, не знаємо повноти Святого Духа.

Не думайте, що в день П'ятдесятниці Святий Дух прийшов у цей світ уперше. Упродовж усього Старого Заповіту ми бачимо, як Він веде людей і дає їм силу. З цього моменту Дух мав застосовувати новий інструмент — Церкву, яка народилася в цей день.

Темою цієї першої християнської проповіді було те, що Ісус є Месія, як показало Його воскресіння.

Справжня сила Святого Духа виявилася тоді, коли Петро, звичайний рибалка, почав говорити і три тисячі душ прийшло до спасіння! Як нам пояснити сміливість боязливого Петра, коли він вийшов проповідувати перед натовпом у Єрусалимі? У чому була таємниця служіння Петра? Люди часто запитують про це. Пояснення було лише одне — Петро був сповнений Святого Духа. Перед такими людьми інші завжди тануть.

Звинуватити слухачів у вбивстві — серйозна річ, однак Петро зробив саме це (Дії 2:36). Чи минеться це йому без наслідків? Чи його за це каменують? Відповіді на ці питання ми знаходимо в останніх віршах розділу 2. *«Як почули ж оце, вони серцем розжалобилися, та й сказали Петрові та іншим апостолам: Що ж ми маємо робити, мужі-браття?»* (Дії 2:37).

О, якою була та рання Церква в Єрусалимі, що утворилася з трьох тисяч осіб в день П'ятдесятниці! О, які славні дні прийшли далі в навчанні та спілкуванні, у знаменах і чудах, і, найголовніше, — у спасінні! *«І щоденно до Церкви Господь додавав тих, що спасалися»* (Дії 2:47). Це — справжня мета Церкви. Чи бачимо ми це сьогодні в наших церквах?

Свідчення в Єрусалимі

(Прочитайте Дії 3:1–8:3)

Рання Церква зіткнулася з трьома конфліктами (Дії 3–7). Перше справжнє протистояння виникло через чудо зцілення, коли Петро уздоровив кульгавого біля Красних воріт храму. Петро скористався тим, що навколо каліки зібрався натовп, і промовив свою другу записану проповідь. Він обурих очільників народу, бо навчав людей про те, що Ісус, якого вони розіп'яли, — це їхній довгоочікуваний Месія. Слова Петра та Івана були такими сильними, що п'ять тисяч осіб повернулося до Христа (Дії 4:4)! Керівники заборонили апостолам проповідувати Ісуса, але така протидія лише сприяла росту Церкви (див. Дії 4:18, 31).

«Бо жаден із них не терпів недостатчі: бо, хто мав поле чи дім, продавали, і за плату за продаж приносили, та й клали в ногах у апостолів, і роздавалося кожному, хто потребу в чім мав» (Дії 4:34–35).

Чи навчала рання Церква комунізму? Чи соціалізму? Ніколи! Віддавати своє майно не примушували нікого. Ніхто цього не очікував від інших. Якщо хтось приносив те, що мав, то робив це цілком добровільно. Церква стала настільки безкорисливою, що багато хто про-

давав все, що мав, і віддавав апостолам, щоб ті роздавали кожному за потребою. Але навіть такий вияв любові та щедрості не обійшовся без зловживань та обману. Щедрість Варнави була взірцем духу любові. Ананія ж і Сапфіра були наочним прикладом обману, бо ошукали й самих себе, й апостолів. Але Святий Дух виявив правду у всьому. Вони хотіли слави, не бажаючи платити її ціну. Вони хотіли честі, не бажаючи чесності. Вони були покарані миттєвою смертю, бо, стверджуючи, що віддали Богу все, залишили частину собі (Дії 5:4–5).

Ми як християни стверджуємо, що все віддаємо Христу. Повна віддача є умовою нашого учнівства, і ставить її перед нами Він Сам. «Зречись усього та йди за Мною» — ось його умова (див. Луки 14:33). Чи не приховуємо ми нічого від Христа? Чи не є ми лицемірами у своєму свідченні?

Сила апостольства була в тому, що своє життя апостоли узгоджували з життям свого воскреслого Христа. Світ сьогодні вимагає: «Покажи мені!» Ті перші християни дійсно показували світу, хто вони. Чи показуєте ви своїм життям і поведінкою, що ви християнин?

Учні наполегливо проповідували Слово (прочитайте Дії 5:12–42). Садукеї, котрі не вірили у воскресіння, знову обурилися через учнів, які й далі продовжували проповідувати Ісусове воскресіння. Хоч апостолів і було кинуто до в'язниці, Бог відкрив двері й вивів їх звідти (Дії 5:19).

Ніщо не могло їх змусити замовчати. Подивіться на результат цього другого протистояння (Дії 5:41–42). Їхні слова: «*Бога повинно слухатися більш, як людей*» — мають бути життєвим переконанням кожного. Чи є вони вашим переконанням?

Це протистояння було зосереджено навколо Степана. Прочитайте про події, описані в Діях 6 і 7. Степан був звичайним чоловіком, але він був одним з перших дияконів. Він описаний як чоловік, «*повний віри та сили*» (Дії 6:8). Ми маємо письмове свідчення лише про один день його життя — останній. Але яке це свідчення! Найвагомішим є не те, скільки ми прожили, а як ми прожили. Хтось сказав: «Християнин завжди на варті». Це означає, що кожна хвилина його життя має вагу і підкоряється Божому керуванню.

Провідники синагоги «*встояти не могли проти мудрости й Духа, що він Ним говорив*». Їхній гнів переріс у смертельну ненависть. Степан став першим мучеником християнської Церкви. Безсумнівно, що перші враження Савла від християн були отримані ним під час Степанової смерті.

Свідчення в Юдеї та Самарії

(Прочитайте Дії 8:4–12:25)

Учні були свідками в Єрусалимі, але Ісус наказав їм іти до Юдеї та Самарії. Як це можна було здійснити?

Якби ви точно знали, що загинете, якщо залишитеся в рідному місті, а в сусідньому селі будете в безпеці, то чи пішли б ви у це село? Саме така проблема повстала перед ранньою Церквою в Єрусалимі. Тамтешня релігійна верхівка вважала, що виконує Божу волю, намагаючись знищити християнство та вбиваючи християн. Павло сказав: «*Правда, думав був я, що мені належить чинити багато ворожого проти Ймення Ісуса Назарянина*» (Дії 26:9).

Павло ж насправді вже тоді почав поширювати Євангелію, навіть і не усвідомлюючи цього. Прочитайте Дії 8:3. Він думав, що викорінює християнство, а натомість поширював його. Просто посмійтеся, коли побачите людину, яка протистоїть християнству. Як вогонь роздувається вітром, так і гоніння завжди сприяли поширенню християнства.

Чим можна пояснити поширення віри в Самарії? (Дії 8:1). Кого обрано провідником для Самарії (Дії 8:5)? Не Петра, а Пилипа, одного з дияконів. Пилип осів у Самарії. Він був благовісником. Ісус сказав: «...І Моїми ви свідками будете в...Самарії». Пилип проповідував Христа, і його рух благовістя мав дивовижний успіх (див. Дії 8:6–8). Проте Бог мав для нього іншу місію. Його праця розросталася, але Бог сказав Пилипові: «Устань та на південь іди, на дорогу, що від Єрусалима до Гази спускається, порожня вона» (Дії 8:26). Пилип зустрівся там з ефіопом. «Випадок», — скажете ви? Якщо ви виконуєте волю Божу, випадково не відбувається нічого. Друзі не зустрічаються на нашому шляху випадково. Ні радість, ні горе в нашому житті не стається без Божої волі.

Бог показує нам, наскільки важливо привести до Христа навіть одну людину. Якби кожен приводив до Христа щодня одну людину і те ж саме робив би й кожен ново навернений, то в результаті сталося би диво. Цілі багатомільйонні країни наворачталися б упродовж лише одного місяця! Це здається неймовірним, але це правда. Немає сумніву, що саме той навернений Пилипом ефіоп приніс Євангелію на великий африканський континент. Євангелія рушила аж до останнього краю землі.

Першу згадку про Савла ми зустрічаємо під час смерті Степана. Здавалося, мученицька смерть Степана ще більше запалила цього гонителя Церкви. Савл боровся зі своєю збентеженою совістю. Він знав, що помилявся, але не хотів здаватися. Ось чому Ісус сказав йому у видінні, що трудно йому бити ногою колючку (Дії 26:14).

Савл мордував Церкву! Що більше людина є моральною та розумною, то більше шкоди вона може спричинити, коли її контролює сатана, а не Бог. Найгірший вплив мають не «погані» люди. Ніхто не слухатиме людину, яка колується в бруді, а тим більше не сприйматиме серйозно те, що вона говорить, але авторитетного чоловіка поважає кожен.

Оповідь про навернення Савла є однією з найдивовижніших в історії. Добре ознайомтесь з цією чудовою подією. Савл був чоловіком, що дихав «*грізбою та убивством на учнів Господніх*» (Дії 9:1–2). Потім ми бачимо, що він проповідує у синагогах «про Ісуса, що Він Божий Син» (Дії 9:20).

На кожному кроці своїх трьох місіонерських подорожей Павло безпомилково і зрозуміло доносив до людей волю Христа. Без сумніву, Павло займає найважливіше місце серед всіх людей, згаданих в Новому Заповіті. Його навернув у віру і поставив апостолом Сам Христос. Саме йому Христос безпосередньо дав об'явлення істини та доручив учення Церкви. До кого був посланий Павло? Він був апостолом язичників, як Петро був апостолом для юдеїв.

Що чинив Петро від дня П'ятдесятниці? Важливим є не тільки те, у що людина вірить, але й що вона з цим робить. Христос сказав Петру, що той має бути свідком. Петро сприяв започаткуванню першої Церкви, творив чуда і христив тисячі людей. Він трудився серед юдеїв.

Ми знаходимо Петра в домі Симона гарбарника (Дії 10:5–6). Бог мав показати Петрові, що Євангелія призначена не лише для юдеїв, але й для язичників (Дії 10:9–16). Висока стіна релігійних розбіжностей між юдеями та язичниками мала бути зруйнована. Петро був тим чоловіком, якого Бог використав для початку цього руйнування. Христос будував Церкву, і Він хотів, щоб і юдеї, і язичники були живими каменями, з яких вона мала будуватись (Ефесян 2:20–22).

У день П'ятдесятниці Петро довіреними йому «ключами Царства» відчинив двері Євангелії для юдеїв. Поки Павло був у Тарсі, Петро в домі Корнилія вставив ключ у замок дверей, котрі відгороджували язичників, і відчинив їх (Дії 10:1–48). Прочитайте цю оповідь. Що ж ми скажемо про расову упередженість в наші дні? Ви думаєте, Петрові було легко зробити те, що Бог повелів йому (Дії 10:14–16)? Що Церква робить сьогодні?

Подумайте, що було б з нами, якби Євангелія не була призначена для язичників! Уявіть, якби Петро сказав те ж саме, що сьогодні каже багато християн: «Я працюватиму серед свого народу. Вдома вистачає роботи. Навіщо їхати до інших народів?»

Чи усвідомлюємо ми, американці, що могли б залишитися язичниками, які жили б у темноті поганських забобонів, а китайці та японці могли б стати християнськими народами, якби перші християнські місіонери пішли на схід, а не на захід? Хіба не здається вам, що американці більше за інші народи мають вірити в місії? Подумайте, в якому стані ми могли б сьогодні перебувати, якби місіонери не принесли нам Христа.

Свідчення аж до останнього краю землі

(Прочитайте Дії 13–28)

Смерть Степана була тільки початком великого переслідування християн. Як їм взагалі вдалося добратися до Антіохії? (Дії 11:19–21). Християнство перших днів хтось влучно назвав «історією двох міст» — Єрусалима та Антіохії.

Включно до розділу 12 Книги Дій ми бачили початок Церкви, яку провадив Петро, у Єрусалимі. У розділах 13–28 ми побачимо Павла та церкву в Антіохії. Антіохія стає новою базою для дій. Усі чудові місіонерські подорожі Павла починалися саме звідси, а не з Єрусалима. Вона стала новим центром Церкви, з якого далі понесли доручення Ісуса *«аж до останнього краю землі»*. Саме в Антіохії учнів вперше назвали християнами (Дії 11:26).

Невдовзі по тому розпочалася перша велика місіонерська подорож, коли Павло і Варнава рушили на захід від Антіохії (Дії 13:2–3). Іноземні місії є найважливішою справою у світі, і тут ми бачимо її початки. Сама ідея цієї справи зародилася так, як їй і годилося — під час молитовного зібрання. Наша перша місіонерська спілка в Америці народилася під час молитовного зібрання, яке проходило на полі у коледжі Вільямса.

Поки Павло та Варнава проповідували, наражаючись на гоніння та страждання, Церковний собор у Єрусалимі намагався знайти відповідь на одне з найпроблемніших питань. Воно зводилось до такого: «Чи мусить язичник спочатку стати юдеєм, прийняти юдейські закони та обряди, щоб мати можливість стати християнином?» (Дії 15:1). Павло та Варнава не говорили нічого про закон Мойсея. Вони заявляли: *«Віруй в Господа Ісуса, і будеш спасений»*.

Сьогодні багато хто не має чіткого уявлення про те, що повинна зробити людина, щоб стати християнином. Ми ніколи не заслужимо спасіння, жодні наші зусилля не допоможуть нам його отримати, *«бо спасені ви благодаттю... не від діл»* (див. Ефесян 2:4–9). Закон нікого не спасає. Він лише показує, які ми грішні. Він подібний до дзеркала. У дзеркалі видно, як ми виглядаємо, але воно не може змінити нашого вигляду.

На тому Церковному соборі вони прийшли до важливого рішення. Вони дійшли того висновку, що нині Бог вирішив *«вибрати люд із поганів для Ймення Свого»* (див. Дії 15:14). Він вирішив утворити Свою Церкву з тих, кого покликав.

Павло та Варнава рушили у свою другу місіонерську подорож, щоб відвідати всі церкви, які вони заснували, та щоб побачити, як ладнають між собою нові християни. Після суперечки щодо Івана-Марка, Павло взяв Силу, свого нового товариша, і пішов через Сирію та Кілікію. У Лістрі він зустрів Тимофія, котрого він навчив бути проповідником цієї благословенної Євангелії (2 Тимофія 1:5; Дії 16:1). Бог часто сприяє таким чудовим дружнім відносинам між людьми.

Святий Дух був постійним проводирем Павла. Коли Павло перебував у Троаді, Святий Дух у видінні направив його вперше піти з Євангелією до Європи (Дії 16:8–11). Відправним пунктом стало місто Филипи в Македонії. Корабель, на якому Павло вирушив з Азії до Європи, приніс насіння нової цивілізації та нового життя. Він приніс Євангелію Ісуса Христа.

Ви думаєте, що християни покликані до певних чітко визначених видів служіння? А як щодо поклику від дівчаток-вдів у Індії, голодних у Китаї, мучених бісами в Африці? Хіба не звертаються вони до християн за допомогою, за наукою та спасінням? Павло побачив чоловіка, який кликав його, і відповів на цей поклик. Сьогодні у світі є півтора мільярда загублених душ, які волають до нас. Цей поклик лунає зі всіх куточків землі.

Досвід Павла в найбільших містах того часу був досить цікавим. Він заснував церкву в Солуні, багатому діловому місті (Дії 17:4), у Коринті, відомому своєю розбещеністю (Дії 18:8), в Ефесі, найбільш космополітичному центрі світу, крім Рима. Подорожуючи, він продовжував писати свої чудові послання. Сьогодні ми читаємо їх у Новому Заповіті з великою користю та цікавістю.

Остання місіонерська мандрівка Павла, напевно, принесла йому чимало смутку. Усюди, куди він приходив, він мав попрощатися. Він знав, що це було останнє прощання. Прочитайте Дії 20:37–38. Усі плакали й падали Павлові на шию, виявляючи цим сум за східною традицією, бо знали, що більше ніколи його не побачать. Подумайте про цей сумний досвід, який повторився десятки разів. Напевно, жодна людина, крім Давида, ніколи не викликала такої сильної особистої любові в серцях стількох людей. Подумайте, що змогла здійснити Божа любов у серці Савла з Тарса!

Вирушаючи з гавані в Ефесі, Павло востаннє прощається зі своїми друзями. Він вирушає до Єрусалима, та відтепер і надалі він постає як *«в'язень Господній»*. Павло востаннє відвідує Єрусалим, де потрапляє в руки збіговиська (на Сході такі збираються дуже швидко), яке його обвинуватило в тому, що він нібито навчав юдеїв відступити від Мойсея. Виявивши, що Павло є громадянином Риму, тисяцький пообіцяв йому справедливий суд. Павло виступив з промовою на свій захист перед римським правителем Феліксом у Кесарії. Після двох років ув'язнення Павло вдруге постав перед судом уже нового правителя, Феста, через якого він звернувся до самого кесаря, імператора Риму (Дії 21:27–26:32).

Після дивовижної подорожі, під час якої один корабель розбився в жахливому штормі біля берегів Мальти, Павло прибув до Рима, де перебував в'язнем ще два роки, хоча й проживав у окремому будинку, який він винаймав. Навіть в ув'язненні цей великий проповідник і благовісник приводив до Христа слуг з палацу самого Нерона. Служіння Господу може освітити найтемніші хвилини життя людини. Коли ми допомагаємо іншим носити їхні тягарі, ми тим самим полегшуємо свій тягар (див. Дії 27:1–28:24).

В ув'язненні Павло написав багато послань. Саме у римській темниці в очікуванні страти у будь-який момент він написав своє Друге послання до Тимофія, в якому сказав: *«Я вже за жертву стаю, і час відходу мого вже настав. Я змагався добрим змагом, свій біг закінчив, віру зберіг...»* (2 Тимофія 4:6–8).

Урешті-решт улюблений апостол був засуджений, і йому відтяли голову. Його героїчна душа була звільнена, а тіло поховане в катакомбах Рима.

Павло вивів християнство з юдейських етнічних рамок на рівень світового впливу. Він намагався зруйнувати бар'єри між юдеями та язичниками, рабами та вільними.

Досліднику, чи вразило тебе під час вивчення життя цього чоловіка те, які дивовижні речі Бог може зробити в житті, повністю Йому присвяченому і наповненому Духом?

Дії — це єдина незавершена книга в Біблії. Зауважте, як раптово вона обривається! Але як інакше вона могла б завершитися? Як можна завершити опис життя і праці людини, поки вона жива? Наш воскреслий і вознесений Господь живе і нині. Від центру, яким є Христос, розходяться лінії у всіх напрямках, але *«краю землі»* ще не досягнуто. Ця книга тільки позначає початок. Євангелія Христа продовжує свій шлях! Ви досі живете в книзі Дій.

Підсумок

Головна особа книги — Господь Ісус Христос.

Сила книги — Святий Дух.

Проповідники книги — Петро і Павло.

Місця подій книги — Єрусалим і Антіохія.

Програма книги — місії.

